

тю, потребують спеціальної охорони та захисту, включаючи сюди належний правовий захист, що й передбачено Кримінальним Кодексом України.

Розглядаючи характерні особливості провадження у справах неповнолітніх, можна дійти висновку, що поряд із загальними положеннями, що належать до питань провадження в справах щодо осіб, які вчинили злочин, кримінальний закон передбачає певні особливості проведення досудового розслідування та судового розгляду справ про злочини, які вчиняються неповнолітніми.

Циб І.С.

курсант Дніпропетровського ДУВС

наук. кер. – к.ю.н., доц. **Бацько І.М.**

доц. каф. кримінального процесу

ЗНАЧЕННЯ СЛІДЧОГО В ОРГАНАХ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

Органами досудового розслідування є такі органи, що уповноважені в межах своєї компетенції, передбаченої кримінальним процесуальним законодавством, здійснювати дізнання і досудове слідство у кримінальному провадженні. До органів досудового розслідування законодавець відносить слідчі підрозділи: 1) органів Національної поліції України; 2) органів безпеки; 3) органів, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства; 4) органів державного бюро розслідувань [1].

На відміну від КПК України 1960 р. чинний Кримінальний процесуальний кодекс України органами досудового розслідування називає не службових осіб – слідчих відповідних правоохоронних органів, а державні установи – слідчі підрозділи органів Національної поліції України; органів безпеки; органів, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства; органів державного бюро розслідувань. Враховуючи, що органом досудового розслідування КПК визначає слідчі підрозділи, слідчий повинен в процесуальних актах, які передбачають посилення на його посаду, вказувати, слідчим якого слідчого підрозділу він є (наприклад, слідчий слідчого відділу Шевченківського районного відділу НПУ) [1]. Досудове розслідування передбачено розділом 3 КПК України, при цьому в даному розділі міститься окрема глава 25, що стосується провадження проступків, оскільки у провадженні по кримінальним проступкам орган досудового розслідування проводить дізнання за правилами вищенаведеної глави 25 КПК. Про підслідність кримінальних правопорушень кожному із зазначених органів досудового розслідування зазначено в ст. 216 КПК. Відповідно до ст. 214 КПК слідчий, прокурор невідкладно, але не пізніше 24 годин після подання заяви, повідом-

лення про вчинене кримінальне правопорушення або після самостійного виявлення ним з будь-якого джерела обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення, зобов'язаний внести відповідні відомості до Єдиного реєстру досудових розслідувань та розпочати розслідування. Слідчий, який здійснюватиме досудове розслідування, визначається керівником органу досудового розслідування. Досудове розслідування розпочинається з моменту внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань. Слідчий повинен виявити подію злочину і встановити осіб, винних у його вчиненні, установити фактичні обставини події кримінального правопорушення й дані, що характеризують суб'єкта його вчинення. Слідчий повинен зібрати, перевірити та оцінити докази, притягнути осіб як підозрюваних, вжити заходів щодо забезпечення кримінального провадження, а також забезпечення відшкодування шкоди, заподіяної кримінальним правопорушенням. Для цього слідчий проводить відповідні слідчі дії та ініціює проведення негласних слідчих дій [2].

До завдань органів досудового розслідування можна віднести: 1) захист особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень; 2) охорону прав, свобод та законних інтересів учасників кримінального провадження; 3) забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування і судового розгляду з тим, щоб кожний, хто вчинив кримінальне правопорушення, був притягнутий до відповідальності в міру своєї вини, жоден невинуватий не був обвинувачений або засуджений, жодна особа не була піддана необґрунтованому процесуальному примусу і щоб до кожного учасника кримінального провадження була застосована належна правова процедура [2].

Об'єктами, що беруться під захист від кримінальних правопорушень за допомогою норм КПК, є: особа; суспільство; держава. Об'єктами охорони є права, свободи та законні інтереси учасників кримінального провадження. Під такою охороною слід розуміти забезпечення необхідних умов для здійснення прав, свобод і задоволення законних інтересів, їх недоторканності та непорушності за допомогою чіткого врегулювання кримінальних процесуальних відносин та прийняття заходів правового характеру з метою недопущення порушення прав учасників кримінального провадження. Особи, які порушують їх права, свободи та законні інтереси, притягуються до юридичної відповідальності. Перелік учасників кримінального провадження визначено у п. 25 ст. 3 КПК [3]. Вимога швидкого розслідування і судового розгляду означає, що строки встановлення події кримінального правопорушення і винних осіб повинні максимально наближатися до моменту вчинення злочину. Повнота розслідування і судового розгляду означає, що встановлено всі обставини, які відповідно до ст. 91 КПК підлягають доказуванню у кримінальному провадженні, а саме: 1) подія кримінального правопорушення (час, місце, спосіб та інші обставини його вчинення); 2) винуватість обвинуваченого у вчиненні кримінального правопорушення, форма вини, мотив і мета його вчинення; 3) вид і розмір шкоди, завданої кримінальним правопорушен-

ням, а також розмір процесуальних витрат; 4) обставини, які впливають на ступінь тяжкості вчиненого кримінального правопорушення, характеризують особу обвинуваченого, обтяжують чи пом'якшують покарання, які виключають кримінальну відповідальність або є підставою для закриття кримінального провадження; 5) обставини, що є підставою для звільнення від кримінальної відповідальності або покарання. Коли встановлено перераховані обставини, злочин визнається повністю розкритим. Констатація цього факту є можливою тільки після набрання обвинувальним вироком законної сили, а у випадках закриття кримінального провадження за nereабілітуючих обставин – після набрання чинності відповідною ухвалою суду [3].

Завдання, щоб кожний, хто вчинив кримінальне правопорушення, був притягнутий до відповідальності в міру своєї вини, означає необхідність установити всіх осіб, які вчинили злочин. Міра вини є її кількісною характеристикою, яка відображає тяжкість провини особи перед особою, суспільством, державою, є сукупністю форми та змісту вини з урахуванням усіх особливостей психічного ставлення підозрюваного, обвинуваченого до обставин кримінального правопорушення.

Застосування належної правової процедури означає суворе додержання встановленого кримінальним процесуальним законом порядку досудового розслідування та судового провадження. Саме це є гарантією встановлення об'єктивної істини при здійсненні кримінального провадження, застосування до винного справедливого покарання і не притягнення до кримінальної відповідальності невинуватого. У випадку, коли невинуватий був обвинувачений або засуджений, підданий необґрунтованому процесуальному примусу, йому за рахунок державного бюджету має бути компенсована незаконно заподіяна майнова та моральна шкода [3].

Підсумовуючи, можна говорити про те, що органами досудового розслідування є такі органи, що уповноважені в межах своєї компетенції, передбаченої кримінальним процесуальним законодавством, здійснювати дізнання і досудове слідство у кримінальному провадженні. Всі ці дії виникають на підставі скоєння злочину, а, як вже було зазначено вище, об'єкт є невід'ємною складовою складу злочину. За відсутності об'єкта (однієї складової) виключається кримінальна відповідальність. Відповідно до ст. 215 КПК досудове розслідування злочинів здійснюється у формі досудового слідства, а кримінальних проступків – у формі дізнання в порядку, передбаченому КПК. Досудове розслідування злочинів здійснюється згідно із загальними правилами такого розслідування, зокрема положеннями глав 20-24 КПК. Основними суб'єктами здійснення кримінального провадження виступають слідчий та прокурор, які наділені за КПК відповідними повноваженнями, закріпленими у ст. 40 та 36 відповідно [4]. Тож, слідчий – це не тільки службова особа органу НПУ, органу безпеки, органу, що здійснює контроль за додержанням податкового законодавства, органу державного бюро розслідувань, підрозділу детективів, підрозділу внутрішнього контролю Національного антикоруп-

ційного бюро України, уповноважена в межах компетенції, передбаченої Кримінальним процесуальним кодексом України, здійснювати досудове розслідування кримінальних правопорушень, а й невід'ємна частина загального механізму досудового розслідування.

1. Азаров Ю.І. Кримінально-процесуальне право України : навч. посіб. / Азаров Ю.І., Заїка С.О., Фатхутдінов В.Г. – К. : Кутеп, 2008. – 430 с.

2. Басиста І.В. Прийняття і використання рішень слідчого на стадії досудового розслідування : монографія / Басиста І.В. – Івано-Франківськ, 2011. – 532 с.

3. Законодавство України про правоохоронні органи і діяльність суду : зб. офіційних текстів законів станом на 11.09.2012. – Київ : ЦУЛ, 2013. – 600 с.

4. Кримінальний процес України : підручник / Л.Д. Удалова, Д.П. Письменний, О.І. Галаган та ін. – К. : ЦУЛ, 2013. – 544 с.

Чередніченко О.С.

курсант Дніпропетровського ДУВС

наук. кер. – к.ю.н., доц. **Бацько І.М.**

доц. каф. кримінального процесу

ПРАВОВА РЕГЛАМЕНТАЦІЯ ПОНЯТТЯ «ПРОНИКНЕННЯ ДО ЖИТЛА ЧИ ІНШОГО ВОЛОДІННЯ ОСОБИ»

Існує нагальна потреба з'ясувати такі поняття, як «недоторканість житла» та «інше володіння особи». Законодавець визначив підстави для правомірного обмеження недоторканості житла та процесуальний порядок отримання судового дозволу на проведення слідчих дій у житлі чи іншому володінні. Ніхто не має права проникнути до житла чи іншого володіння особи з будь-якої метою, інакше як лише за добровільною згодою особи, яка ними володіє, або на підставі ухвали слідчого судді, крім випадків, установлених частиною третьою цієї статті [1].

Міжнародно-правові акти у сфері прав людини проголошують серед основоположних прав людини право на житло та його недоторканість. Так, у ст. 12 Загальної декларації прав людини зазначається: «Ніхто не може зазнавати безпідставного втручання у його особисте та сімейне життя безпідставного посягання на недоторканність його житла, таємницю його кореспонденції» [2, с. 4].

Конституція України гарантує недоторканість житла (ст. 30). Згідно з правилами цієї статті, забороняється проникнення в житло чи до іншого володіння особи, проведення в них огляду чи обшуку інакше як за вмотивованим рішенням суду. Насамперед, зазначається, що можливий інший, встановлений законом порядок проникнення до житла чи до іншого володіння особи, проведення в них огляду чи обшуку у невідкладних випадках, пов'язаних